

Aan de Raad

Datum : 09 MEI 2019
Kenmerk : UI19.04145
Kenmerkcode :
Uw contact : Ineke Alferink
Telefoon : 14 024
Onderwerp : Schriftelijke vragen PvdA

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij deel ik u mede, dat de fractie van de PvdA vragen heeft gesteld n.a.v. de deelsessie "Personen met verward gedrag".

Artikel 39, lid 3 van het "Reglement van Orde voor de vergaderingen van de raad" bepaalt: "Schriftelijke beantwoording vindt zo spoedig mogelijk plaats, in ieder geval binnen dertig dagen, nadat de vragen zijn binnengekomen. Mondelinge beantwoording vindt plaats in de eerstvolgende raadsvergadering. Indien beantwoording niet binnen deze termijnen kan plaatsvinden, stelt het college de vragensteller hiervan gemotiveerd in kennis, waarbij de termijn aangegeven wordt, waar binnen beantwoording zal plaatsvinden. Dit bericht wordt behandeld als een antwoord."

Met vriendelijke groet,

D.A. Bergman
voorzitter

Beuningen

ARCHIEF

Aan: Het College van B&W van de gemeente Beuningen.
i.a.a. fracties gemeenteraad Beuningen.

betr: vragen nav deelsessie 'personen met verward gedrag'.

Beuningen, 8 mei 2019.

Geacht College,

Op 6 mei is in een deelsessie verheldering gegeven over de gemeentelijke / regionale planvorming met betrekking tot (geïntegreerde) hulpverlening en handelen bij personen met verward gedrag. De presentatie geeft deels antwoord op vragen die vanuit de fractie van de PvdA enige tijd geleden schriftelijk aan u zijn gesteld.

De presentatie biedt inzicht, dat met energie en verve in regionaal verband aandacht is besteed om tot een concept van (overheids)handelen en hulpverlening te komen. Duidelijk is geworden, dat een gemeente dit niet alleen kan. Dat handelen geboden is al naar gelang de mate van escalatie van de verwarring en de mate waarin deze verwarring de maatschappelijke participatie van de inwoner binnen de samenleving verstoort..

Naar aanleiding van de presentatie en de beantwoording van de vele vragen van meerdere commissieleden, overheerst verontrusting. Die verontrusting sluit aan bij de opvatting van niet alleen de PvdA-fractie, dat toegewerkt moet worden naar een inclusieve samenleving. Dat wil zeggen, dat ook personen die wegglijden in verwarring en (geestelijke) verstoring van hun maatschappelijk welbevinden, deel moeten (kunnen) blijven uitmaken van het samen leven.

De presentatie volgde de lijn van een praktijksituatie. Een casus rond de persoon Karel die zich met een schuldhulpvraag meldde. Vanuit deze casus ontplooidde zich een palet aan handelen en toonde een onthutsend escalatiepatroon.

Als deze casus in zekere mate symptomatisch is voor het samenstel van handelen door hulpverleners en overheidsinstellingen, dan rijst een aantal vragen dat tijdens de presentatie onbeantwoord is gebleven.

Op enig moment weigerde Karel de toegang tot zijn woning aan de maatschappelijk werkende. Daarna wordt het beeld geschetst van een toenemend patroon in verwarring, schuldenproblematiek, huisuitzetting, verslaving, eerder gestarte begeleiding GGZ etc.

Verwondering: iemand die zich tot de gemeente wendt met een vraag tot schuldhulpverlening komt met een vraag om hulp, waarbij de uitkomst van adequate hulp leidt tot aflossing van schulden.(cf art 2 Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening).

Daarmee ligt het zwaartepunt bij hulp en is die hulp onlosmakelijk te verbinden met onderliggende – wellicht in de persoon gelegen – oorzaken die tot de schulden hebben geleid. De wet dwingt dan ook om op zoek te gaan naar de oorzaken achter de schulden. Juist ten aanzien van deze (ruime dan wel enge) interpretatie van de wet lijken landelijk verschillen te ontstaan.

Kortom: de gemeente heeft de wettelijke opdracht tot het verlenen van hulp.

Tot tevredenheid van de fractie beluisterden we de opmerking, dat ‘Schuldhelpverlening’ deelneemt aan het Wijkteam Beuningen. De valkuil lijkt ons, dat de enge benadering juist personen die (geraakt met) verward gedrag als het ware de ‘vereenzaming in ellende’ in duwt en het risico van escalatie vergroot.

Vraag: Beperkt de inbreng van Schuldhelpverlening zich tot advisering (richting betrokkene) vanuit oogmerk de zelfredzaamheid te versterken en aldus de schuldenproblematiek op te lossen? De enge benadering dus. Of vormt een grondige analyse van het leefmilieu met betrokkenheid van zorg- en veiligheid verleners de bakermat om (ook) de schuldenproblematiek weg te nemen? Wie voert alsdan de strakke regie?

Vraag: in de deelsessie is gewag gemaakt van een ZonMW subsidie om hulpverleners te helpen toerusten. Behandelt dit gesubsidieerde programma specifiek ook het (verder) ontwikkelen van vaardigheden om onderliggende patronen / oorzaken op te merken? In hoeverre wordt het aanbod trainingen van MHFA/Verslaving Iriszorg aan burgers/scholen/(sport)verenigingen in dit programma betrokken?

Verontrusting. Tijdens presentatie van de deelsessie is door inleiders diverse keren gesproken over privacy. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) zou belemmerend werken, juist wanneer geen toestemming is verleend om gegevens te delen. Dossieroverdracht tussen de twee gepresenteerde programmalijnen schijnt – zoals gepresenteerd – moeizaam te verlopen. Terecht dat meerdere commissieleden daarover vragen hebben gesteld. De door hulpverleners ervaren beleving van onmogelijkheid tot delen van gegevens lijkt ogenschijnlijk bij te dragen aan het escaleren in verwarring. En dat zal niet de bedoeling zijn.

Het credo zou dan ook moeten zijn: tijdige en adequate uitwisseling van gegevens bij een vraag tot hulp, waarin de gemeentelijke overheid verplicht is tot hulpverlening. De AVG bij uitstek biedt een helpende hand. Ook de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg (ingående 1-1-’20) sluit daar bij aan. Beide hanteren het ‘transparantie beginsel’.

Vraag: Nu ook de Autoriteit Persoonsgegevens meent, dat ‘toestemming’ geen opgeld doet in het Sociaal Domein, wat weerhoudt dan het nieuwe beleid om overweging 4 AVG als uitgangspunt te nemen? (zie vwb dit uitgangspunt de inhoudelijke toelichting in de bijlage).

Ons motto is: niet DIPpen maar DIMmen. In plaats van denken in problemen, denken in mogelijkheden. Wij hopen, dat uw antwoord niet alleen onze verontrusting wegneemt.

Met vriendelijke groet,
S. Versluijs, fractievoorzitter.

Bijlage bij brief dd 7-5-19 'Personen met Verward Gedrag' (na consult mr JJA van Boven)

Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Op 25 mei 2018 trad de Algemene Verordening gegevensbescherming¹ (AVG) in werking. Deze door de Raad van Europa vastgestelde regeling is van directe invloed op het Nederlands Recht. Het Nationaal Recht en haar uitvoeringsregelingen, beroepscodes en gedragsregels zijn hieraan ondergeschikt; de AVG gaat voor.¹

De AVG heeft belangrijke nieuwe uitgangspunten: Overweging 4: "De verwerking van persoonsgegevens moet ten dienste van de mens staan. Het recht op bescherming van persoonsgegevens heeft geen absolute gelding, maar moet worden beschouwd in relatie tot de functie ervan in de samenleving".

Ander uitgangspunt betreft het vragen om toestemming. In het sociale domein is de benadering om allereerst te vragen om toestemming een onjuiste benadering.

Ten eerste omdat de AVG aan het toestemmingvereiste als verwerkingsgrond veel voorwaarden verbindt. Waaronder de eis dat degene aan wie om toestemming wordt gevraagd alle informatie daarover moet ontvangen én dat hij deze moet kunnen begrijpen. Daarnaast mag 'nee zeggen' door betrokkene, géén nadelige consequenties voor hem hebben. We zien dan direct dat aan de strenge toestemmingseisen uit de AVG niet is te voldoen in het sociaal domein; in het bijzonder niet indien een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag is te realiseren. Blijven we toch toestemming vragen, dan lopen we met elkaar het risico te werken met een ongeldige toestemming in de zin van de AVG.

Ten tweede omdat de overheid met het vragen om toestemming de eigen verantwoordelijkheid voor het uitwisselen van informatie op het bordje van de burger legt, hetgeen in de situatie van hulp bij verwarring in contradictie zal zijn;

Ten derde er zijn andere verwerkingsgronden die in aanmerking komen.

De systematiek van de AVG brengt met zich mee dat wanneer een andere grondslag aanwezig is om informatie uit te wisselen, men niet met de restbepaling - wat de toestemmingsvereiste is - zou moeten werken.

De AVG benadrukt het 'transparantie beginsel' boven het 'beginsel van toestemming' wanneer de uitvoering van taken binnen onder meer het Sociaal en Veiligheid Domein in het belang van de burger daar aanleiding toe geeft.

Verbijzondering vanuit de AVG.

De AVG kent 'hoofdgrondslagen' en een 'restgrondslag' (=toestemming)

De hoofdgrondslagen om gegevens te delen zijn:

- wettelijke plicht of - overeenkomst, of - publiekrechtelijke taak of
- vitaal belang of - gerechtvaardigd belang.

Voor een 'sluitende aanpak van personen met verward gedrag' is de hoofdgrondslag de 'publiekrechtelijk taak' die door de rijksoverheid op het bordje van de gemeente is gelegd. Maar ook zal vaak sprake zijn van schulden en dan is er ook nog een wettelijke plicht als hoofdgrondslag aanwezig. Als er een hoofdgrondslag aanwezig is, mag men niet de restgrondslag (=toestemming) gebruiken.

Nadat de hoofdgrondslag is vastgesteld, moet de vraag worden beantwoord **hoe** delen we informatie?

¹ Art. 94 Grondwet: "Binnen het Koninkrijk geldende wettelijke voorschriften vinden geen toepassing, indien deze toepassing niet verenigbaar is met een ieder verbindende bepalingen van verdragen en van besluiten van volkenrechtelijke organisaties."

De AVG onderkent dat we in een informatiesamenleving leven, waar gegevens moeten kunnen worden uitgewisseld; uiteraard zorgvuldig, veilig en op basis van een deugdelijk doel. In het sociaal domein past het toestemmingsvereiste niet, maar wel - als uitgangspunt - het transparantie-beginsel.

Zorgvuldig uitwisselen van informatie (transparantie beginsel)

Het transparantie-vereiste betekent niet dat er 'zomaar' gegevens zouden kunnen worden uitgewisseld. Het transparantiebeginsel vereist een methodiek: doelbepaling + het informeren van de burger, het wegen van diens mening ten opzichte van het eigen professioneel oordeel, het hanteren van het principe van subsidiariteit, proportionaliteit en doelmatigheid.

Met betrekking tot transparantie betekent dit onder meer dat:

- Het bij de burger bekend is, dat de uitvoering van de gevraagde hulp een opdracht van de wetgever is;
- Dat om hulp te kunnen bieden, informatie gevraagd wordt vanuit partijen die betrokken zijn in een wijkteam en relevant te achten instellingen;
- Dit team/ de instellingen elkaar alleen die gegevens aanreiken cq opvragen die nodig zijn om een valide beslissing tot hulp te kunnen nemen;

Omwille van die valide beslissing kan niet volstaan worden met het enkel uitwisselen van basale persoonsgegevens, doch het ook noodzakelijk is om de kern uit de hulpvraag kenbaar te maken en daarop informatie verstrekt te krijgen. (volgens beginsel van 'verenigbaarheid', zie hieronder)

Legitimatie om informatie terug te koppelen aan samenwerkende partners.

Het kunnen beschikken over relevante informatie is cruciaal is om op maat hulp en zorg (daarmee ook veiligheid) te kunnen bieden. De AVG heeft als uitgangspuntⁱ dat het delen van informatie ten dienste van de mens moet staan. Daarbij dat het recht op bescherming van persoonsgegevens geen absolute gelding heeft, maar moet worden beschouwd in relatie tot de functie ervan in de samenleving. Wel geldt daarbij de noodzaak dat er een deugdelijk doel is om informatie te delen. Dit met in achtname van de principes 'need to know', 'subsidiariteit, proportionaliteit en doelmatigheid'.

De bedoelde – wederkerige – uitwisseling van informatie tussen samenwerkende partners staat ten dienste van de mens. Namelijk om zorg en veiligheid te bieden; zonder relevante informatie is het bereiken van die doelen onmogelijk. Dáarom moet er multi-disciplinair worden samengewerkt en daarom is het legitiem en gerechtvaardigd dat een samenwerkingspartner informatie deelt. Maar dan moet een samenwerkingspartner altijd op de hoogte zijn van het 'waarom' – dus met welk doel – gegevens gevraagd worden over de burger in het directe leefmilieu waartoe de burger behoort (bijvoorbeeld gezin).

De samenwerkingspartner hanteert daarbij het verenigbaarheidsprincipe (AVG). Als het doel waarom de samenwerkingspartner over informatie beschikt **verenigbaar** is met het doel waarvoor informatie is gevraagd, dan is verstrekking zonder meer gelegitimeerd.

Autoriteit Persoonsgegevens²

Op de vraag of iemands persoonsgegevens verwerkt mogen worden als hiervoor toestemming is verleend, antwoordt de AP dat dit in het Sociaal Domein vaak niet op gaat. Bij de uitvoering van Publiekrechtelijke Taken in het Sociaal Domein is veelal een afhankelijkheidsrelatie tussen betrokkene en gemeente. Weigeren mensen toestemming, dan kan dat gevolgen hebben voor de gevraagde voorziening (toevoeging: i.c. hulpverlening). Daarom is er geen sprake van vrije toestemming in de zin van de AVG en dus geen grondslag van verwerking.

ⁱ Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van Europa dd 27 april 2016 betreffen de de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (algemene verordening gegevensbescherming)

ⁱⁱ Overweging 4 van de AVG.

² <https://autoriteitpersoonsgegevens.nl/nl/onderwerpen/gemeente/sociaal-domein#faq>